

SECTIO XXI.

DE

VICTU EIVSQVE APPETENTIA.

§. 327.

Vt virium animalium dispendium fomno, ita naturalium et ipsorum corporis elementorum successiua iactura victu reparatur.

§. 328.

Efficacissime autem ad eundem comparandum et assumendum compellunt voces naturae diuersi quidem generis, sed eodem tendentes, intolerandi nempe ab vna parte cruciatus famis et sitis, ab altera dulcissimae sed non minus potentes appetitus illecebrae.

§. 329.

Et *famis* quidem stimulum alii in mutuo affricu rugarum vacui ventriculi quaesiuere, alii in copiosiore non solum affluxu humo-

humorum inquilinorum, falivae maxime, et gastrici liquoris, sed et acrimonia irritante, quae iisdem tunc superuenire soleat nisi ingestis eidem tempestiue caueatur.

§. 330.

Sitis vero magis in ipsarum faucium et oesophagi molestissima siccitate, tum et in singulari stimulo ab acrium, salinorum praesertim, ingestione orto, quaerenda videtur. Sequitur ideo excedentem absorptionem humorum ex oris cauo, qualis v.c. matri contingit lactanti quando iam lactentem infantem vberi admouet; aut qualis non raro post venaesectionem et alui laxationem obseruatur. Verum et ex stimulo mentali a grauiori animi pathemate contingere solet.

§. 331.

Necessitas quidem vtrique huic stimulo satisfaciendi pro varietate aetatis, habitu corporis, et maxime vi consuetudinis plus minus vrgens est, vt vix certi quid de ea statui possit; in vniuersum tamen eo

R 2

res

res redire videtur, vt homo adultus et sanus, qui suae spontis est, [cui nempe nec phanaticis deliramentis nec aliis praeter naturam affectionibus istae voces naturae obtunduntur, a)] ne vnā quidem diem absque notabili viriū prostratione, vix vero vltra octiduum sine vitae discrimine esu carere queat.

§. 332.

Potum vero, et si eius desiderium vehementius urgere videtur, minus tamen ad vitam et sanitatem necessarium esse, docere videntur tum numerosae calidorum animalium species, mures, coturnices, psittaci &c. quibus nulla potandi necessitas imposita est, tum vero et ipsorum hominum exempla, qui omnis generis potulentorum plane defueti, diutissime sani et vegeti vixerunt b).

§. 333.

a) cf. post innumeros alios de diuturna inedia auctores, JAC. BARTHOL. BECCARIUS in *Commentar. instituti Bononiens.* T. II. P. I.

it. FLOR. JAC. VOLTELEN *memorab. apofitiae septennis hist.* LB. 1777. 8.

b) v. G. BAKER in *medical Transact. publ. by the College of Physic. in Lond.* Vol. II. p. 265 sq.

§. 333.

Quod vero *vitium* attinet, quo istis naturae vocibus internis facimus satis, disputatum est, cuinam ex binis classibus principibus, animalis sc. aut vegetabilis, humani corporis fabrica magis respondeat, et cui ergo homo proxime a natura destinatus videatur?

§. 334.

Herbiuorum natura sua hominem esse, post aliorum argumenta ex figura dentium *c*) aut longitudine intestinorum hominis *d*) desumpta, et quod tenuium tractus habitu valdopere a crassis differat, et colon ipsi bullosum sit &c., Rousseavius acute sane exinde comprobare studuit, quod femina natura sua unipara sit et binis provisa mammis *e*); quibus omnibus exempla etiam addere liceret ruminationis humanae,

R 3

vtpote

*) GASSENDI *ep. ad Jo. BAPT. v. HELMONT.* Oper. ed. Florent. 1727. fol. T. VI. p. 17. AL. MONRO sen. in *Essay on comparative Anatomy* pag. 17.

d) Jo. WALLIS in *philos. Transact.* No. 269.

e) sur l'origine de l'inégalité parmi les hommes p. 196 sq.

utpote quam affectionem nonnisi herbiuoris competere notissimum est.

Carniuorum e contrario qui cum Helvetio *f*) faciunt hominem, ad ventriculi eius conformationem, et breue ipsi intestinum coecum, similiaque argumenta prouocant.

§. 335.

At enim vero curatiore obseruatione luculentissime docemur neutiquam hominem ad alterutrum saltem, sed potius naturam suam ad vtrumque istorum alimentorum genus destinatum esse: cum et dentes eius, maxime molares *g*), tum et intesti-

norum

f) de l'homme T. II. p. 17.

g) Singularis est BROUSSONETI sententia, qui, dum molares hominis dentes propius ab illis herbiuorum abesse putat, incisores contra eius et caninos magis ad illos carniuorum accedere; ex numero molarum collato cum illo reliquorum dentium, concludit, rationem victus vegetabilis cui natura destinauerit hominem esse ad portionem victus animalis = 20:12.

At enim vero, hac ratione posita, sequeretur tenellos infantes, (utpote quibus bini tantum sunt in cuiusvis maxillae latere dentes molares,) ad longe

norum fabricae quae modo citauimus momenta, medium quasi teneant inter eadem ferarum et herbiuorum partes: maxime vero etiam articuli ratio qua condyli mandibulae humanae ossi temporum iuncti sunt eandem eius praerogatiuam demonstrent.

§. 336.

Et si vera sunt, vt sunt verissima, quae alias de hominis priuilegio monuimus, cui, latius quam cuius alii animanti, vniuersus patet terrarum orbis, facile exinde fluit, tum alterutro saltim victus genere male ipsi consultum fuisse, cum tot nunc commode habitet regiones etiam si vnus tantum alteriusue ordinis alimenta ipsi praebeant.

§. 337.

Est vero homo omnium quae nouimus animalium longe maxime omniuorum, quod non solum ab vna parte ingenti da-

R. 4 pum

longe maiorem portionem victus animalis destinatos esse quam adultum hominem, siquidem in ipsis numerus molarium lacteorum se habet ad illum reliquorum dentium = 8:12.

pum varietate ex utroque organico regno parata luxuriari, verum ab altera etiam vnico fere eodemque simplicissimo victu sanus ac vegetus viuere possit.

Ita enim, vt paucissima saltem tangere liceat exempla, innumeri homines hodie num vnice vegetabilibus vescuntur, solani tuberibus, castaneis, dactylis &c. qui et aboriginum generis humani victus fuit, utpote, quos primo fructibus et radicibus, tum frumentis et leguminibus vitam sustentasse verisimillimum est *h*).

Mauri nomades fere solo gummi Senegalico viuunt *i*).

Kamtschatkae totque aliorum littorum accolae piscibus.

Pastores in Americae australis provincia Caracas ad Orinocum fl. *k*) et in

h) cf. coniunctissimi HEYNE *opuscula academica* Vol. I. pag. 366 sq.

i) ADANSON in *Mém. de l'acad. des scienc. de Paris* n. 1778. pag. 26.

k) FIL. SALV. GILY *Saggio di storia Americana* Vol. IV. pag. 120.

in ipsa Europa Morlachi 1) fere vnice carne.

Imo vero barbaræ nonnullæ gentes carnibus crudis, quod fane quondam de Samojedis m), Esquimotis n) et de australis Americae quibusdam nationibus o) negari non poterat.

Nec minoris momenti singularia circa potulenta quarundam gentium occurrunt.

Plurium v. c. insularum, quæ tropicos interiacent, maxime in mari pacifico incolæ aqua dulci omnimode carent, eiusque loco lacte nucis cocos vtuntur.

Alii aquam marinam bibunt, et quæ sunt id generis alia innumera, hominem omniurum quam apertissime demonstrantia.

1) GIUS. ANT. PUJATI *riflessioni sul vitto Pitagorico*. Feltr. 1751. 4.

m) (DE KLINGSTÆDT) *Mém. sur les Samojesdes et les Lapons* 1762. 8.

n) CURTIS in *Philos. Transact.* Vol. LXIV. P. II. pag. 381. 383.

o) JO. WINTER ap. HAKLUYT *principal navigations of the English nation* Vol. III. pag. 751.